

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagenbewoners, Sinti en Roma in Nederland

Nr. 3 - december 2006

In verbondenheid met elkaar

“Ik héb wat met mensen die uit de boot vallen. Wellicht heb ik dat van huis uit meegekregen. Toen mij medio 1988 door de toenmalige deken van Maastricht, monseigneur Maessen, werd gevraagd om pater Piet Denis SCJ op te volgen als ‘pater’ van het woonwagencentrum de Vinkenslag, heb ik niet meteen ‘ja’ gezegd. Ik had het idee dat dit werk haaks stond op wat ik tot dan toe met zoveel plezier gedaan had: pastorale assistentie verlenen in zorgcentra en in parochies.

Maar na een verkenning begon het mij toch te dagen dat dit weleens mijn stek zou kunnen worden. Toen de deken mij na een halfjaar weer hierop aansprak, heb ik hem met enige terughoudendheid te kennen gegeven het te willen proberen.

En zo gebeurde het dat ik in de nachtmis van Kerstmis 1989 voor het eerst in mijn leven voor woonwagenbewoners mocht preken en daarna van mijn voorgangers de sleutels van hun kapel kreeg aangereikt met de woorden: ‘Zó, nu ben jij de baas!’

Sindsdien ben ik er aan het werk en ik moet zeggen dat dit wel heel eigensoortige apostolaat bij tijd en wijle wel heel ‘heftig’ kan zijn. Maar wellicht ben ik mij mede daarom heel nauw verbonden gaan voelen met ‘mijn’ mensen, en zij ook met mij.”

Diaken Koen Meens s.j. in ‘Dekenaal Nieuws’ van het dekenaat Maastricht, nr. 3, september 2006

>> *Lees verder op bladzijde 4.*

Licht voor iedereen

Wij wensen u
een zalig kerstfeest
en een gelukkig nieuwjaar

Namens het
Pastoraat Woonwagenbewoners
in Nederland

*Jan van der Zandt m.s.c.
Hélène van Hout*

Wel en wee

Zielzorgers

“Gelukkig hebben de meeste mensen uit de wagens het nu beter dan vroeger. Toen ik mijn eerste communie deed, zo’n zestig jaar geleden, kreeg ik van de Kerk nieuwe kleren, omdat mijn moeder me die niet kon geven. Tegenwoordig zijn communicantjes gekleed in dure pakjes en bruidsjurkjes en hoort een feestje erbij. Precies het tegenovergestelde van vroeger. Toen waren we verschoppelingen en in onze armoede en ellende kwamen alleen de Kerk en de Vincentiusverenigingen tegemoet.

Velen van ons zijn diepgelovig. We zijn geen kerklopers. De parochies waarin wij wonen, vragen we contact met ons te houden en ons niet af te schrijven als we zondags niet in de kerk zitten. Laatst vertelde een vrouw dat bij de begrafenis van haar man de pastor in de dienst zei dat degenen die niet de eerste communie hadden gedaan, geen communie konden ontvangen. Omdat dat bij haar het geval was, voelde zij zich bezwaard en ging niet naar voren, terwijl ze anders misschien wel de communie zou hebben ontvangen. Bijna iedereen bleef toen, omdat deze vrouw toch de belangrijkste op dat moment was, ook in de banken zitten. Dat zijn pijnlijke momenten.

Niet elke pastor begrijpt wat er onder ons leeft. Wij hebben mensen nodig die meedenken met onze geloofscultuur. We willen niet nog een keer in een isolement raken en dan op geestelijk gebied. Wij weten dat de Kerk nog weinig priesters heeft om ons, zoals vroeger, in de wagens te bezoeken. Het geloof wordt echter niet alleen door pastores gedragen. Wij zijn ook blij met mensen van de Kerk, mannen en vrouwen, die ons aanspreken op onze manier van geloven. Mensen die zorg hebben voor onze ziel. Zielzorgers.”

Rectificatie

Voormalig Duits nazi-concentratiekamp Auschwitz-Birkenau

Gedenken in Auschwitz, de uitgave van de Stichting Media PWN die in oktober jl. verscheen, heeft op velen van u indruk gemaakt, zo blijkt uit de reacties. Op de omslag is echter een storende fout geslopen, waarop diaken Stanislaw Kruszynski ons terecht attendeerde. Wij bieden voor deze onjuistheid onze oprechte excuses aan.

Leest u zijn ingezonden e-mailbericht van vrijdag 27 oktober 2006:

*Geacht bestuur van de Stichting Media PWN,
Beste vrienden,*

Zojuist heb ik de publicatie van de Stichting Media PWN ‘Gedenken in Auschwitz. Een reis van Sinti en Roma naar het voormalige Poolse concentratie- en vernietigingskamp’ gekregen. Voor alle duidelijkheid: ik juich zowel het gedenken van de Sinti en Roma-holocaust als een publicatie van de herdenkingen van harte toe. Dit moet op een uiterst zorgvuldige wijze worden gedaan. U gebruikt in de titel van uw publicatie echter een voor de Polen zeer grievende benaming van Auschwitz, namelijk: ‘Poolse concentratiekamp’. Hoe zou u reageren op een naamgeving als ‘Nederlands kamp Westerbork’?

De door u onbewust gebruikte onjuiste benaming van Auschwitz duikt af en toe in publicaties op. Het doet de Polen ontzettend veel pijn, omdat het suggereert dat de Polen met het oprichten en het functioneren van dit kamp iets te maken zouden hebben. De Polen werden in Auschwitz zelf als gevangenen vastgehouden en vermoord.

Het bestuur van het Internationaal Auschwitz Comité heeft daarom bij UNESCO gepleit voor een vaststelling van de officiële naam van KL Auschwitz. Tijdens de UNESCO-jaarvergadering in 2007 zal de officiële naam worden vastgesteld als: Voormalig Duits nazi-concentratiekamp Auschwitz-Birkenau, het Ehemaliges nazi-deutsches Konzentrationslager Auschwitz-Birkenau.

Ik verzoek u goede nota hiervan te nemen, de lezers van uw publicatie hier attent op te maken en in het vervolg uitsluitend de juiste benaming van KL Auschwitz te gebruiken.

*Met vriendelijke groeten,
Dk. Stanislaw Kruszynski, Ede*

<p>Wijziging postadres van het PWN en aanverwante instellingen. Oud: Emmamplein 19-21, 5211 VZ 's-Hertogenbosch Nieuw: Emmamplein 19 B, 5211 VZ 's-Hertogenbosch</p>
--

Pagina 3

Verlangen naar het kerstgevoel van toen

“Een van de eerste verhalen die de bewoners me op het grote woonwagencentrum in 's-Hertogenbosch vertelden, was dat monseigneur Bekkers in een kerstviering bij ze aanwezig was geweest. Dat had zo'n indruk op de mensen gemaakt: de traditionele nachtmis in de kapel op het centrum, een eigen kerststal, hun eigen kerstbeleving en de gezamenlijke maaltijd daarna met kerstliederen op de achtergrond. Zo'n 350 mensen bij elkaar, één grote familie in een uitzonderlijke sfeer en de bisschop stralend in hun midden.”

Aan het woord is emerituspastor P. Dingenouts (73) - voor alle woonwagengewoners in 's-Hertogenbosch en omstreken gewoon pater Piet - die al zo'n veertig jaar de pastorale belangen van deze bevolkingsgroep behartigt. Met weemoed blik hij terug op zijn beginjaren waarin het kerstgevoel, ook onder de woonwagengewoners, als vanzelfsprekend aanwezig was. “Op het grote centrum woonden destijds ongeveer 450 woonwagengewoners,” vertelt hij. “Er was eigen maatschappelijk werk, een dokterspost, een kampschooltje en een kapelletje met een eigen pater. Iedereen die aanwezig kon zijn, kwam in de nachtmis bij elkaar. Opoes, opa's, vaders, moeders, kinderen, en zelfs hele kleintjes, baby'tjes nog die werden meegedragen, omdat de ouders deze viering niet wilden missen. Zelf zongen ze in koor de bekende kerstliederen. Men voelde zich bij elkaar. Ik heb een dienst mogen meemaken waarin monseigneur Bluysen voorging. Het was één groot feest.”

Naar de parochie

Vanaf 1980 veranderde er heel wat. De deconcentratie van het regionale woonwagencentrum werd in gang gezet. Een groot aantal bewoners verspreidde zich over 's-Hertogenbosch en omliggende gemeenten, op subcentra van tien tot maximaal vijftien standplaatsen. Integratie was het sleutelwoord voor alle voorzieningen, inclusief de pastorale. Het eigen kapelletje werd met de grond gelijk gemaakt. “Ik nodigde al deze mensen uit om de kerstnachtsdiensten te bezoeken in onze eigen parochiekerk, waaraan ik destijds was verbonden. Er kwamen er hooguit vijftig naar toe. Vonden ze het te burgerlijk of te liturgisch? De sfeer

was in ieder geval heel anders dan die ze gewend waren. Ook nu nog, zo veel jaren later, voelen ze zich niet thuis in een kerk, zelfs niet in eentje vlak bij ze in de buurt. En als ze al komen staan ze achter in de kerk of lopen hooguit naar de plek waar ze kaarsjes kunnen opsteken. Daarna zijn ze dan weer weg. Alle integratiepogingen ten spijt: ze mengen zich niet onder de andere kerkgangers.”

Spijtig

Burgers trekken massaal de kerstnacht in om in een kerk of kathedraal een viering bij te wonen, de woonwagenbewoners doen daar niet altijd aan mee. Pater Dingenouts vindt dat spijtig, niet zozeer dat ze niet komen, maar: “Vooral omdat ze het zelf ook missen: de eigen religiositeit, het onderlinge samenzijn, de hartverwarmende ontmoetingen. In een parochiekerk vinden ze van dit alles niets terug. Je kunt nu ook geen bisschop meer benaderen om een dienst om twaalf uur ‘s nachts voor deze mensen te verzorgen. En, ik moet er eerlijk bij zeggen: de woonwagenbewoners vragen er zelf ook niet meer naar. Er is niemand onder hen die het initiatief neemt om bijvoorbeeld een ruimte te huren om daar als vanouds in de nacht voor Kerstmis bij elkaar te zijn.”

Gevoelsfeest

In de afgelopen decennia heeft pater Dingenouts met eigen ogen kunnen zien dat ook bij de woonwagenbewoners het feest van Kerstmis is ‘verburgerlijkt’, waarmee hij wil zeggen dat de goedgevulde dis, de plastic kerstmannen, de cadeaus en rijkelijk versierde bomen in Amerikaanse kleuren de boventoon voeren. “Een kerststalletje in de wagen is tegenwoordig een zeldzaamheid. Het kerstgebeuren van de jaren zeventig, tachtig is een gepasseerd station.” Maar ondanks deze trend is er soms een aanknopingspunt voor een herbeleving van het oorspronkelijke kerstgevoel: “Dit jaar heb ik twee doopjes rond de kerstdagen. Na elke doopviering lopen we met de pasgeborene naar de kerststal. Het meest ideale moment is als je zo’n kindje even in de kribbe mag leggen. Dan hoort het erbij. Het is dan echt een kind van God. Die momenten maken van het kerstfeest weer een gevoelsfeest.”<<

Pagina 4

In verbondenheid met elkaar

(vervolg van de voorpagina)

De allereerste nadere kennismaking van diaken Koen Meens s.j. (62) met de woonwagenbewoners in Maastricht vond plaats op een zondagochtend in november 1989. Bij de kerkdeur wachtend op pater Piet Denis - die evenwel niet kwam opdagen voor de mis - werd hem door een tweetal kerkgangers, een oma met haar kleindochter, gevraagd wie hij was. Koen Meens maakte zich aan hen bekend als de nieuwe pater. Tijdens de stilte daarna bekeek de dame hem aandachtig van top tot teen. Wat zij in hem gezien heeft is nooit ter sprake gekomen, een feit is dat zij hem enige ogenblikken later uitnodigde in haar wagen voor een kop koffie. Onderweg daarheen, dwars over het centrum, zwaaiden her en der de raampjes van enkele woonwagens open en klonk de vraag in koor: “Betje, wie is die man?” Haar antwoord: ‘Ónze nieuwe pater’ was meteen zijn introductie en installatie tegelijk.

Pastorale taak

Koen Meens: “Ik ben desalniettemin onder de bewoners werkzaam als diaken. Van de Kerk heb ik de zending gekregen om, zoals de Heer, temidden van deze mensen dienstbaar te zijn en bij hen te blijven en zo voor hen de Kerk als een levend sacrament van menslievendheid en persoonlijke aandacht tegenwoordig te stellen. Dat klinkt ‘duur’, maar ik probeer dat op een simpele manier waar te maken door gewoon mijzelf te zijn en er niet uit hoofde van een ambt

in functie te zijn. Ik ga veel op huisbezoek en praat met de bewoners, met jong en oud. Als er problemen zijn weten ze mij te vinden. Ik bedien de sacramenten voor zover dat van mij als diaken wordt verwacht: dopen en, in overleg met de pastoor, huwelijken inzegenen. Verder bereid ik jaarlijks kinderen voor op hun eerste heilige communie. Ik ga voor in woord- en communievieringen en breng maandelijks ons Heer naar zieken en ouden van dagen. En dat alles op de fiets, winter en zomer, weer of geen weer. Mijn lijfspreuk luidt dan ook: 'Eerst was er niets, en toen kwam de fiets!' "

Confrontatie

Dat zich intern op het woonwagencentrum ook zaken voordeden die 'het daglicht niet konden verdragen' en waartegen de overheid genoodzaakt was op te treden, heeft diaken Koen Meens van dichtbij mogen meemaken. In april 2004 kwam het tot een heftige confrontatie tussen de lokale overheid en een groep woonwagenbewoners die het met de omslag in de gemeentelijke beleidsvoering niet eens was. Acties op de A2 van dit groepje woonwagenbewoners haalden de landelijke pers. "In die periode heb ik menig zweetdruppeltje gelaten en overuren ge-draaid," herinnert Koen Meens zich maar al te goed. "Alsmaar luisteren naar mensen, voortdurend hen trachten te kalmeren en moed in te spreken en de jongens die door hun acties achter slot en grendel waren beland, bij herhaling bezoeken. Bomen van kerels gingen omver en gaven mij onder tranen te kennen 'dat dit nooit de bedoeling was geweest'. Wekenlang heb ik me beziggehouden met de opvang van geëmotioneerde bewoners. Mede daardoor kon de situatie beetje bij beetje worden genormaliseerd."

Kerk zijn

"Vorig jaar hebben we voor de laatste keer een kerstnachtdienst gehouden in de kapel op het woonwagencentrum. We wisten dat die zou worden afgebroken om plaats te maken voor een nieuw in te richten bedrijventerrein. Voor mij is het heel wezenlijk dat ik de mensen regelmatig bezoek en veel met hen praat. Ik heb een diep respect voor hoe ze hun rug recht houden en ondanks zijdelingse manoeuvres op de goede weg blijven. Voor velen zijn vertrouwen in de ander en betrouwbaarheid in het zaken doen voorwaarden om zichzelf staande te houden. Ze leren ons iets over hun vrijheid, hun openheid en over hun onbekommerde manier om crises te boven te komen. Het geloof is hierbij een belangrijke factor. Ze beseffen dat de band met Boven, met Onze-Lieve-Heer en alles wat daarmee samenhangt wezenlijk is voor hun leven. Ik ervaar mezelf ook vrij. Ik ga ook mijn eigen weg. Misschien zijn veel collega-pastores in dit opzicht wel jaloers op mij..." <<

Met dank aan Wim Swüste van het dekenaat Maastricht.

Pagina 5

'Wagenderwijs', goed voor u!

'Wie verre reizen doet kan veel verhalen' was in 1994 de eerste toerustingscursus voor pastores, contactpersonen en vrijwilligers in het woonwagenpastoraat, ontwikkeld vanuit het Dominicaans Toerustingscentrum. Het was een mengeling van informatie over alles wat er toe doet als het gaat over reizigers, met daarnaast een bijbelse en theologische vorming. Grondlegger van deze cursus was onder anderen pater Henk Jongerius o.p. De cursus werd een aantal keren gegeven maar daarna was het stil. Tot het verlangen kwam om terugkomdagen te organiseren. De allereerste vond in 1998 plaats in Zwolle onder de naam 'Wagenderwijs' en wordt nu tweemaal per jaar gehouden in de plaatsen 's-Hertogenbosch en Zwolle.

“Het doel van de terugkomdagen is ontmoeting, vorming en training,” legt pater Henk Jongerius o.p. uit, die samen met Nel van der Loos de huidige cursus ‘Wagenderwijs’ leidt. “Steeds zoeken we naar thema’s die van belang zijn voor zowel de reizigers als de pastorale werkers en altijd speuren we naar interactie tussen die twee. Verkenningen over en weer en de houding die we aannemen ten opzichte van elkaar. Zaken dus die te maken hebben met communicatie. Hoe breng je een bezoek, hoe ga je een gesprek aan. Een voorbeeld herinner me ik van het onderwerp ‘hoe begeleid je een ander’. In het rollenspel met telkens twee personen kreeg de ene een blinddoek voor. De ziende moest de blindgemaakte bijstaan in het op elkaar stapelen van bepaalde delen. Het was heel bijzonder: hoeveel zegt de begeleider, hoeveel niet? Er waren cursisten die nauwkeurig aangaven wat de gebblinddoekte moest doen, zo van: je doet precies wat ik zeg. Anderen reageerden heel rustig en bevestigden grotendeels wat de medespeler op de tast deed. Daarin alleen al zie je een wezenlijk verschil in communicatie en leiding geven.

Evangelie

“Belangrijke thema’s stellen we aan de orde door een inleiding en oefeningen. De inhoud ervan wordt zodanig verwerkt, dat het een deel van de deelnemers zelf kan worden,” benadrukt pater Jongerius. “Een prachtig moment vind ik de lezing van het evangelie, als onderdeel van de dag. Daardoor wordt nog duidelijker wat voor een bijzonder mens Jezus was. Bij het thema ‘hulpverlening’ lazen we de schrifttekst waarin Jezus vraagt: ‘Wat kan ik voor je doen?’ Hij zei niet: ik genees je wel even, nee, hij vraagt eerst aan de ander: ‘Wat kan ik voor je doen?’ Dat is de meest zuivere en open vraag die je kunt stellen.

Voor ‘Wagenderwijs’ zoeken we altijd een speciaal thema. Het komende jaar nemen we uit het lied De Rozenkracht van Herman van Veen de regel ‘Ik loop wel even met je mee’. We werken dat uit aan de hand van ervaringen in de wederzijdse omgang van burgers, pastores, reizigers en parochianen. Men is van harte welkom om deel te nemen!” <<

Een dag voor jezelf

Het is goed om een time-out te nemen. Een dag voor jezelf, waardoor je eens met nieuwe ogen kunt kijken naar het werk dat je doet. Niet alleen ondergedompeld zitten in verantwoordelijkheid voor mensen.

Op zo’n dag verfris je je houding, je ogen.

Op zo’n dag trek je je even terug.

Je doet mooie en leuke dingen.

Je danst ook zo nu en dan...

Kortom: ‘Wagenderwijs’ is goed voor u!

De ‘Wagenderwijs’-dagen 2007 vinden plaats op

26 februari in Zwolle en op

19 maart te ’s-Hertogenbosch (van 10.00 - 16.00

uur) en worden begeleid door Henk Jongerius o.p. en

Nel van der Loos.

Aanmelden bij: zr. Petra Groot o.p.,

Wiecherlinkstraat 6, 8011 KJ Zwolle.

Vertrek broeder Wiro

Broeder Wiro Ahsmann, lid van de Broeders van Onze Lieve Vrouw van Lourdes, begon vijfendertig jaar geleden met zijn werk voor de kapel van Onze Lieve Vrouw in Nood in Heiloo, het bezoekwerk aan gevangenen - onder andere in Amsterdam - en met het pastorale werk onder de woonwagengewoners in Alkmaar en omgeving. Nog eventjes en dan neemt hij afscheid.

Eind januari verhuist de 85-jarige broeder naar het verzorgingshuis van de congregatie in Dongen. Dat hij met zijn werkzaamheden moet stoppen, valt hem toch wel zwaar. Zelf is hij erg dankbaar dat hij zijn werk, vooral ook voor de woonwagengewoners, heeft mogen doen. Wekelijks bezocht hij diverse woonwagencentra en altijd op zijn brommertje. Er is een groot wederzijds vertrouwen gegroeid en als de woonwagengewoners hem nodig hadden konden ze altijd op hem rekenen. Hij was overal welkom en door de mensen geaccepteerd.

Broeder Wiro wenst u gezegende kerstdagen, een goed nieuwjaar en het allerbeste toe. Dat wensen wij hem ook. <<

Gebed

Goed dat ik zo bid

*Heer,
maak mij tot boodschapper van uw heil:
Laat mij, waar haat is, liefde geven,
waar onrecht is, recht verschaffen.
Laat mij, waar verdeeldheid is,
vrede stichten,
waar dwaling is, waarheid tonen.
Laat mij, waar twijfel is, geloof uitspreken,
waar wanhoop is, vertrouwen wekken.
Laat mij, waar donkerte is, licht ontsteken,
waar droefheid is, vreugde brengen.*

*Laat mij zo zijn, Heer,
dat ik eerder wil troosten,
dan zelf getroost te worden;
meer wil begrijpen,
dan zelf begrepen te worden;
liever wil beminnen,
dan zelf bemind te worden.
Want wie geeft, ontvangt;
wie zoekt, vindt;
wie vergeeft, krijgt vrijspraak,
en wie sterft, ontvangt het leven!*

Dit gebed staat op de gebedskaart uitgegeven door het PWN. Te bestellen: 073-6921399 of via pwin@tiscali.nl. Kosten: € 0,50 per exemplaar.

Steuntje in de rug

De Stichting Mgr. Bekkersfonds is een fonds van het landelijke woonwagengesticht PWN. Jaarlijks vindt er een financiële werving plaats voor directe individuele noodhulpverlening voor woonwagengebruikers, Sinti en Roma. De hulpverlening vindt plaats in samenwerking met een plaatselijke maatschappelijk werker, een vrijwilliger, contactpersoon of pastor. Zij zijn vaak de aanvragers namens de noodlijdende.

Het gaat om waggewoonders die ernstig in de problemen zijn gekomen of dreigen te raken en een tijdelijk ruggesteuntje nodig hebben. De opvang legt vaak een brug naar de reguliere hulpverlening. In het afgelopen jaar zijn tot nu toe zo'n honderd mensen geholpen met vaak kleine bedragen, variërend van € 25,00 tot maximaal € 250,00.

Wie wil bijdragen aan de Stichting Mgr. Bekkersfonds kan dat doen met een gift op bankrekeningnummer 12.19.82.742 ten name van Stichting Mgr. Bekkersfonds, Emmaplein 19 B, 5211 VZ 's-Hertogenbosch, onder vermelding van 'Gift noodhulpverlening'.

Pagina 7 en 8

De betekenis van de pastorale zorg voor woonwagengebruikers, Sinti en Roma in detentie

Pastorale zorg in detentie is belangrijk voor:

- a. de religieuze component
- b. de zingevende component
- c. de sociale component

Als woonwagengebruikers, Sinti of Roma in de gevangenis komen, zitten ze temidden van burgers. Het personeel is burger, medege-detineerden zijn burgers. Een andere cultuur dan ze gewend zijn, andere taal, andere normen. Het is al vervelend dat je vastzit, nu heb je dat er ook nog allemaal bij.

Gelukkig is daar dan nog de pater.

De pater snapt iets van jouw cultuur; de pater is ook katholiek. Bij de pater kun je kaarsen branden, praten over geloof én over alle rottigheid die je hebt uitgehaald. Die pater kijkt nergens van op. Die begrijpt wat er in je omgaat en schat de waarde van jouw familiebanden goed in.

En dat kan nog wel eens belangrijk zijn als er iets geregeld moet worden.

En ook al is de pater ook een burger, hij is toch anders, want... hij is pater.

En heel vaak moet er iets geregeld worden, want:

Je zit vast, en oma komt te overlijden;

je zit vast, en je nichtje doet haar eerste heilige communie;

je zit vast, en je zoon wordt gedoopt;
je zit vast, en je wilt zelf gedoopt worden...

De pater legt het allemaal uit, heeft geduld en doet wat hij kan. Dat is niet altijd veel, maar hij is er in ieder geval serieus mee bezig.

En hiermee kom je direct bij wat erg belangrijk binnen de gevangenis is. Geestelijke verzorging heeft tijd en aandacht voor degene die vastzit. Anderen hebben dat ook wel, maar die kijken vaak maar naar ene deelaspect van de mens tegenover hen. De geestelijke verzorgers, pastores, kijken naar heel de mens. Luisteren naar heel de mens. Horen heel de mens die tegenover hen zit. Nemen de tijd om iemand 'uit te horen'. Totdat zijn verhaal klaar is, en niet totdat de tijd om is.

Die aandacht, die tijd is heel erg belangrijk, want veel mensen die vast komen te zitten verloochenen een deel van zichzelf, hetzij in de rechtzaak, hetzij in hun gedrag tegenover anderen (maskerade). Vroeg of laat kom je dan met jezelf in de knoop te zitten, en als er dan iemand is die al dat geraaskal van jou wil aanhoren, en serieus neemt, en er vragen bij stelt.... Dan is dat wel erg fijn.

Ook belangrijk is dat de pater iemand is met een ambtsgeheim. Je kunt alles bij hem kwijt. Zelfs dat je ten onrechte vastzit, dat je de schuld op je hebt genomen - omdat vrouwen niet vast horen te zitten - en die pater snapt dat, weet van onze cultuur.

Je kunt rechtstreeks met hem praten over je verwende kinderen, over je zieke moeder, je opa die al jaren dood is maar aan wie je nog zo vaak moet denken en om wie je nu weer moet huilen.

Je kunt je verhaal kwijt over het geld dat je hebt verdiend, je eerste handel, je oplichterijtjes, de contacten met de wijkagent, op het woonwagencentrum, de verschillende woonwagencentra en families, het reizen met de kermis.

Je wilt vertellen over je vrouw, met wie het gewoon niet lekker loopt. Je praat over kerk en kerkdiensten, over de waarde van het kaarsjes branden. Voor wie je allemaal niet brandt.

“Hé, pater, kunt u voor mij een brief schrijven? Ik kan zo moeilijk lezen en schrijven, en u kunt het altijd zo mooi zeggen.”

“O, pater, heeft u voor mij nog zo'n rozenkrans? En heeft u er ook eentje voor mijn vrouw, een lichtblauwe graag...”

“En zie ik daar van die prentjes liggen: met Jezus, en Maria? Heeft u ook van die plaatjes van Maria? Die vindt mijn moeder zo mooi, mag ik er twee?”

Bij de pater kun je ook (bijna) alles zeggen. Je hoeft niet zo op je woorden te letten; hij begrijpt de taal van het woonwagencentrum. Hij weet wat voor ons belangrijk is.

Doop, eerste heilige communiefeesten, vormsel, huwelijken. Het zijn de vanzelfsprekende zaken waar je met de pater over praat.

Moord, doodslag, bedreigingen, knokpartijen, wapenbezit, hennepkwekerij, illegaal energie aftappen, autosloperijen, zwarte handel.

De pater luistert. O ja, en je kunt met hem lachen. Humor is belangrijk voor die geestelijke verzorgers. Een dag niet gelachen is een dag niet geleefd.

Ik houd van de woonwagengewoners, de Sinti en de Roma. Ze zijn direct in hun spreken, eerlijk, spontaan en betrouwbaar (in ieder geval naar ons toe). En dat is wel eens een verademing tussen alle andere gedetineerden.

Ik houd ook van ze omdat ze er geen doekjes om winden. “Dit heb ik gedaan, dat is niet goed, ik kon even niet anders, ik heb er geen spijt van. Ik moet nu deze tijd doorkomen, maar wie z'n billen brandt, moet op de blaren zitten.” Geen gezeur, geen zielig gedoe. “Als ik de volgende keer weer in deze situatie kom, zal ik hetzelfde doen.” En dat is wel eens anders in onze spreekkamer.

Ik houd van woonwagengewoners, Sinti en Roma, omdat ze een groot vertrouwen stellen in de geestelijke verzorging, de paters. Ze gaan ons niet voorbij. Dat is prettig, maar het is ook

goed. Want door hun directheid, kun je ook heel direct begeleiden. Ik noem het weleens ping-pongen (direct reageren op uitlatingen en oordelen).

De normen en waarden zijn ook heel duidelijk. Sommige zaken doe je wel, andere niet.

Vrouwen horen niet in de gevangenis te zitten, maar voor de kinderen te zorgen. Er moet altijd genoeg geld in huis zijn, boter bij de vis. Afspraak is afspraak, enzovoort, enzovoort.

Pastorale zorg dient ook altijd mensen aan het nadenken te zetten. Ik herinner me een man die lang (wel zes à zeven weken) deelnam aan mijn avondgespreksgroep. Hij wist dat er een hypocriete man in de groep zat, maar hij bleef komen. Omwille van mij, de pater, hield hij zich in, probeerde beleefd te blijven naar deze man. Maar soms ging hij vroeger de groep uit, omdat hij het niet meer uithield. Omwille van de serene sfeer, en uit respect, deed hij dat. Zijn normen en waarden veranderden niet, maar zijn gedrag wel. Tijdelijk, want uiteindelijk heeft hij deze man in elkaar geslagen.

Ik probeer altijd met mensen het verhaal van hun leven langs te gaan. Vertellen over indrukwekkende zaken die je hebt beleefd, is goed om 'alles op een rijtje te krijgen'.

En heel vaak, ik schrik daar nog steeds van, is dit de eerste keer dat iemand over zijn leven nadent. Gewoon door erover te vertellen en terug te blikken. Dan is dikwijls al heel verhelderend hoe een aantal zaken in zijn leven heeft kunnen plaatsvinden. Volgende vraag is dan altijd of het ook kan veranderen, verbeteren. Dat zijn de moeilijke gesprekken. Heerlijk dicht bij iemand mogen komen, raad geven, vragen stellen, dilemma's formuleren en samen oplossingen zoeken die bij iemand passen.

Want ja, vastzitten roept heel veel op...

Ik probeer te luisteren, te praten en te bidden.

Samen bidden blijft iets heel erg moois. Samen God vragen om de steun die iedereen nodig heeft. Samen God vragen om te waken over onze dierbaren, onze kinderen. Samen God vergeving vragen voor wat gebeurd is, voor de grote en kleine zonden in ons leven.

Pastoraat gaat altijd om levensvragen. De vragen van de man in kwestie die met mij in gesprek is. De problemen van de man in kwestie, zijn gedrag, zijn ideeën, zijn (voor)oordelen, zijn geschiedenis en zijn toekomst.

Dus er wordt gehuild, gelachen, gediscussieerd, respect betoond, een schouderklopje gegeven, vragen gesteld, antwoorden gezocht, gebeden.

Ook de detentie roept vragen en problemen op. Niet iedereen zit even gemakkelijk, en ook niet altijd gemakkelijk met anderen.

- Schuld en afstand van de kinderen, van de vrouw, stemt iedereen tot nadenken.
- De macht van bewaarders over jouw doen en laten is lastig en tast je waardigheid aan.
- Medegedetineerden die je proberen te beduvelen, pestgedrag. Hoe kun je het beste ermee omgaan?

Bij de geestelijke verzorging kun je praten over die waardigheid, dat respect voor jou dat je zo weinig ervaart, alleen maar omdat je vastzit. Bij de geestelijke verzorging word je per definitie gerespecteerd om wie je bent, vrij of gevangen maakt niet uit. Ieder mens is beeld van God en bedoeld om ook als zodanig beeld te blijven. Dus, samen komen we er wel uit: God heeft een bedoeling met ieder leven. Laten we dat doel vinden, ook hier in de bajes.

Uiteindelijk proberen wij een ieder terug te brengen bij zichzelf, en dus bij zijn oorsprong.

Terug te brengen bij zijn kern, daar waar het ten diepste om draait. Terug in het hart.

Als dat lukt, dan weet je dat God werkzaam is. Dan weet je: Zijn Geest brengt ons terug naar onze bestemming. En dat is heilbrengend voor iedereen, heilzaam voor ons allemaal.

Drs. Walther Burgering

r.-k. justitiepastor te Scheveningen

Een taai kerstbal

Eind zeventig, begin tachtiger jaren van de vorige eeuw was pater Kees van Rijn, minderbroeder-kapucijn, bijna negen jaar woonwagenpastor in Nijmegen. Jaren later vertelde hij dat hij het werk als zinvol, boeiend en ook heel leerzaam voor zichzelf had ervaren. Hij ontving veel genegenheid van de woonwagenbewoners, kreeg goede medewerking en werd op het regionale woonwagencentrum de Teersdijk overal zeer gastvrij ontvangen. Humor was zijn sterkste wapen, zoals blijkt uit zijn verhaal, opgetekend in '25 jaar studiedagen 1964-1989' een uitgave van het PWN, oktober 1989.

“Ik herinner mij dat ik kort na Kerstmis een ‘trouwtje’ had op ons woonwagencentrum. De kapel bevond zich nog in een uitbundige versiering, de trots van de vele bewoners onder wie ook tientallen kinderen van de school, die daar dagen aan hadden gewerkt. Er stonden wel vijf kerstbomen, zwaar in de glinsterende slingers, glanzende bollen en vrolijke lichtjes. Een feest om te zien!

Toen het bruidspaar binnenkwam flitsten de camera's, het orgel begon te spelen en het koor zette in. Het was net een sprookje. De plechtigheid verliep vlekkeloos, totdat ik het bruidspaar zou toespreken. Die twee waren er al op bedacht dat ik iets aparts zou doen. Ze kenden mij! Zij luisterden geduldig naar die mooie woorden over liefde en verdraagzaamheid, over samen delen van vreugde en verdriet... maar ineens stap ik achter het altaar vandaan en loop langs het bruidspaar naar één van de kerstbomen. ‘Daar zal je het hebben,’ hoor ik de bruidegom mompelen. Inderdaad, heel voorzichtig maak ik een grote glanzende bal van de tak los. ‘Kijk eens, het bruidspaar en alle aanwezigen zie je hier weerspiegeld, mooi, hè?’ zeg ik. ‘Maar je moet er wel voorzichtig mee omgaan, hij is broos en breekbaar, ja? Anders ligt-ie zo in gruzelementen. Zo is het ook met de liefde: heel mooi, maar broos en breekbaar, dus, heel voorzichtig mee omgaan, anders gaat ze stuk... Zal ik het eens laten zien?’ Ik stap naar het middenpad, houd de bal hoog en dan, na even aarzelen, laat ik hem los. ‘Aaach...’ gaat het door de kapel, maar meteen daarop breekt een waar hoongelach los. De bal is niet uit elkaar gespat, maar stuitert vrolijk door de middengang.

Ik ga af als een gieter, ik sta een ogenblik voor Jan Prul, maar dan ga ik de bal achterna en vang hem achter in de kapel. Ik laat me niet kennen. Triomfantelijk laat ik hem weer zien en roep boven het ginnegappen uit: ‘Weten jullie waarom die bal niet kapot viel? Omdat ie van zo'n taai materiaal gemaakt is!’ En mij weer wendend tot het bruidspaar: ‘Zo zal jullie liefde ook niet kapotgaan als die maar van taai materiaal gemaakt is, en dat materiaal heet trouw. Echte trouw gaat niet stuk! En meteen hoor ik uit de kapel iemand zeggen: ‘Hij draait er zich weer mooi uit, die ouwe!’ ”

Pater Kees van Rijn overleed op 18 januari 2003 te Tilburg op 89-jarige leeftijd.

Een zaak van lange adem

In de bovenzaal van de St.-Jozefkerk in Zwolle vierde de Stichting Woonwagenpastoraat Zwolle op 30 oktober jl. haar 20-jarig bestaan met een drankje, een maaltijd, een gebed, een speech en het verhaal van hoe het begon, hoe het nu gaat en hoe het verder moet.

“Wij als bestuur zijn niet belangrijk,” zegt de voorzitter van de stichting in zijn toespraak, “maar degenen die dagelijks hun werk doen.” Eén van die werkers is Jeanne Gerretzen-Veldhuis, acht uur per week in dienst van de Stichting Woonwagenpastoraat Zwolle om de werkzaamheden te coördineren. Omdat zij pastoraal medewerkster is, verleent zij ook pastorale diensten. Onlangs nog had zij de zware taak om een uitvaart te verzorgen voor een kindje van een week oud. Toen de vraag haar bereikte, leek het haar erg moeilijk, maar op het moment dat ze bij de ouders kwam voor een eerste gesprek zei een wat oudere man: “We moeten niet zo bedroefd zijn, want onze kleine is in de hemel en rust in de armen van God.” Jeanne: “Woorden die ik zelf niet had kunnen zeggen, maar die me wel voedden en inspireerden om gesprekken te voeren en leiding te geven aan de afscheidsdiensten. Steeds weer ben ik verbaasd over het grote aantal reizigers dat begrafenissen bijwoont en elkaar tot troost is, zo ook voor de familie van dit kind.”

Nabij zijn

De werkgroep van de Stichting Woonwagenpastoraat Zwolle heeft van begin af aan de deconcentratie van het regionale woonwagencentrum De Hanerick in Zwolle op de voet gevolgd. Een contactpersoon van het eerste uur is Corrie Brettschneider. Twintig jaar geleden was zij belangenbehartiger van de wijk en stond daarnaast voor de taak de niet altijd gewenste nieuwkomers een plek tussen de burgers te geven. Dat deed ze zo goed, dat ze meteen gevraagd werd voor de bezogegroep. Nog steeds maakt ze deel uit van de denktank ter ondersteuning van alle werkzaamheden van de werkgroep, waaronder het uitgeven van het Reizigerskrantje, een periodieke uitgave voor woonwagengewoners en belangstellenden. Voornamelijk parochianen uit de wijk doen het bezoekwerk. Ze zijn regelmatig aanwezig op de woonwagenlocaties. Soms lopen zij de verschillende wagens binnen, maken een praatje, of geven alleen maar een parochieblad of het Reizigerskrantje af.

Doorgaan

De feestavond ter gelegenheid van het 20-jarige jubileum is ervaren als een stimulans om met het werk door te gaan. “Het is een zaak van lange adem,” zo drukte een van de sprekers zich uit. “Een doorgaan op de weg van aanwezig zijn bij mensen die het proces van verandering doormaken, maar die tegelijkertijd hun identiteit willen behouden.” <<

Documentaire

Ongrijpbare werelden in *Het Wij Volk*

Rinus Vos is een Sinto, afkomstig uit een Haagse achterstandswijk. Op geheel eigen wijze runt hij een daklozenopvang in zijn oude woonboot.

Rinus is een opvallende verschijning, getooid met hoed en een kruis dat hij ooit van Moeder Teresa kreeg. Maar wat hem echt definieert, is zijn werk. Dagelijks overnachten tussen de

dertig en veertig mensen in Rinus' opvang. Een onderneming waarin hij zijn ziel en zijn spaargeld gestoken heeft. Soms wordt de uitkering van de bewoners op de rekening van Rinus gestort. Daar houdt hij dan tien euro per nacht van in. Maar soms maken mensen misbruik van zijn gastvrijheid.

In de documentaire *Het Wij Volk* volgt regisseur Bob Entrop Rinus wanneer dwangsommen voor het ontbreken van riolering hem noodzaken om financiële steun te zoeken. Geregeld wordt hij met een kluitje in het riet gestuurd. Zijn manier van werken lijkt onverenigbaar met de eisen van het subsidieloket. In onvervalst Haags doet Rinus zijn frustraties uit de doeken en vertelt hij over de dreigende sluiting, die als een zwaard van Damocles boven zijn opvangboot hangt.

Het Wij Volk, een documentaire van Bob Entrop, is te zien op:
maandag 18 december 2006, Nederland 2
(raadpleeg uw krant of omroepgids voor de juiste tijd).

Pagina 11

Roma in het middelpunt van de belangstelling

Een grote groep Romafamilies, bestaande uit in totaal zo'n 550 personen, trok in de jaren zeventig van de vorige eeuw vanuit voornamelijk voormalig Joegoslavië naar Nederland. Ze werden opgenomen in tien opvanggemeenten en kwamen in huizen te wonen. Een van die opvanggemeenten was Berkel-Enschot. Bijna dertig jaar nu heeft de St.-Willibrordusparochie aldaar bemoeienissen met enkele van deze Romagezinnen. Een hele geschiedenis van betrokkenheid waarbij de Kerk centraal staat. Corrie Stevens (50) en Marian Boutkan (53), beiden leden van de diaconiegroep, weten erover te vertellen.

“Toen Berkel-Enschot voor enkele Romagezinnen opvanggemeente werd, moest er eerst een geschikte plek voor ze worden gevonden,” weet Corrie Stevens zich nog goed te herinneren. “Omdat er van alle kanten uit de burgersamenleving protesten kwamen, boden de zusters Trappistinnen een stuk van hun grond aan, waarop noodwoningen werden geplaatst. Deze stonden tegenover een winkelcentrum met weinig huizen in de buurt, dus weinig bezwaren. De leef- en wooncultuur van deze uit voormalig Joegoslavië afkomstige gezinnen verschilde hemelsbreed van die van onze dorps inwoners. 's Winters zagen wij kinderen op blote voeten rondlopen, hun kleding liet te wensen over. Jong of oud gaf overlast, ook in winkels waar ze vervolgens niet meer mochten komen. We wisten niet goed wat we er allemaal van moesten denken.”

Generatieverschil

Op wat een tijdelijke locatie moest zijn, woonden de Romagezinnen in Berkel-Enschot toch gauw zo'n tien jaar. Daarna kwamen ze terecht in huizen.

Emerituspastor Jos de Vries was destijds pastoor van de St.-Willibrordusparochie en is nog steeds een voorbeeld voor de leden van de diaconiegroep en veel parochianen. Een aimabele man, solidair en rechtvaardig, met het hart op de goede plek. Op zijn pastorie was iedereen welkom en de Roma hebben daar menigmaal een kopje thee gedronken. Corrie Stevens en Marian Boutkan constateren dat het leven van de inmiddels oudere Roma in de loop der jaren niet veel is veranderd. Ze onderhouden hun huizen slecht. Deze mensen zijn ook veel ziek en hebben weinig contacten met de buitenwereld.

Daartegenover zie je de vooruitgang bij de volgende generatie. Corrie: “Hun woningen zijn opgeruimd en schoon. De kinderen gaan naar school. We zien dat vooral jonge vrouwen er veel aan willen doen om bij de Nederlandse samenleving te horen.” Een van die Romavrouwen is Sabina, achttien jaar oud. Ze werkt drie dagen in de week. Vaak is ze met een aantal kinderen op het nabij gelegen pleintje te vinden. Tien jaar geleden waren de Romakinderen agressief en was er vaak ruzie. Mede dankzij Sabina spelen de burger- en Romakinderen met elkaar en gaan ze samen op de fiets naar school.

Voorbeeld

De leden van de diaconiegroep (Corrie, Rob, Marian en Tonnie) hebben zich ten doel gesteld veel met de Roma te blijven praten.

Daarnaast springen zij bij in noden, “want die zijn er regelmatig”, weet Marian. “We zorgen voor kleren en als er daarvan over zijn, zien ze er zelf wel op toe dat die bij hun familie in Bosnië terechtkomen.”

De inspiratie en motivatie voor hun activiteiten ontleen ze aan hun voormalige pastoor De Vries, maar bovenal aan Jezus: “Hoe Hij in zijn tijd de zieken en mensen in nood bijstond en predikte om de naakten te kleden en de hongerigen te eten te geven. Dat maakt bij ons de kracht los om hetzelfde te doen.” <<

David van Ooijen o.p. (1939-2006)

Op 8 november jl. overleed op 66-jarige leeftijd pater David van Ooijen o.p. in het klooster van de paters dominicanen te Huissen. Als PvdA-Kamerlid was hij onder anderen strijder voor armen en misdeelden, etnische minderheden en woonwagenbewoners. In 1993 promoveerde hij aan de Erasmus Universiteit op een proefschrift over woonwagenbewoners met de veelzeggende titel: “*Je moet weg, hier komen mensen wonen*”, *Woonwagenbeleid in Nederland 1890-1990*. Ook daarna bleef hij zich interesseren voor de woonwagenbewoners en was altijd bereid tot het geven van goede raad en ondersteuning.

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagenbewoners, Sinti en Roma in Nederland

De *PWN-Brief* is een viermaandelijke uitgave van het Pastoraat Woonwagenbewoners in Nederland,
Emmaplein 19 B,
5211 VZ 's-Hertogenbosch
Tel. 073 - 6921399
Fax. 073 - 6921322

E-mail: pwin@tiscali.nl
Meer info onder: www.rkdiaconie.nl

Interviews en teksten:
Jan van der Zandt m.s.c.
Hélène van Hout

Lay-out en eindredactie:
Hélène van Hout

Uw vrijwillige bijdrage is welkom op bankrekening 12.19.05.101 of gironummer 3607300 ten name van Pastoraat Woonwagenbewoners in Nederland te 's-Hertogenbosch.

PWN-Brief, nr. 3 - december 2006

	pagina
Zielzorgers / <i>Duits</i> concentratiekamp Auschwitz, S. Kruszynski	2
Verlangen naar het kerstgevoel van toen, pater P. Dingenouts	3
In verbondenheid met elkaar, diaken K. Meens s.j.	(1 en) 4
Wagenderwijs, pater H. Jongerius o.p.	5
Broeder Wiro / Gebed / St. MBF	6
Justitiepastoraat, drs. W. Burgering	7-8
Een taaie kerstbal, pater Kees van Rijn z.g.	9
Jubileum in Zwolle / <i>Film</i> : Het Wij Volk	10
Diaconie Roma in Berkel-Enschot	11

Oplage: 1000 exemplaren

ENKELE NUTTIGE ADRESSEN

* **Landelijke Sinti en Roma Organisatie (LSRO)**, Oranjestraat 75 A, 5682 CB Best.
Tel. 0499 - 379471. Fax. 0499 - 377868; e-mail: info@sintienroma.nl
website: www.sintienroma.nl

* **Landelijke Roma Stichting 'Roma Emancipatie'**, Gerrit van der Veenplein 12, 5348 RG Oss.
Tel./fax. 0412 - 651346, e-mail: romaemancipatie@wanadoo.nl
website: www.roma-emancipatie.org

* **Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma (SRSR)**, Vondellaan 138, 3521 GH Utrecht.
Tel. 030 - 2819955, e-mail: info@srsr.nl
website: www.srsr.nl

* **Aanmelden terugkomdagen 'Wagenderwijs'**,
Zr. Petra Groot o.p., Wiecherlinkstraat 6, 8011 KJ Zwolle.